

Ár 2012, mánudaginn 5. nóvember er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 121/2012:**

M
N
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M og N, hér eftir nefndar sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 5. júlí 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 3. júlí 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 5. júlí 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 23. ágúst 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 28. ágúst 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 11. september 2012.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 5. nóvember 2012.

II.

Málsatvik.

Þann 14. nóvember 2005 var skuldabréf, að fjárhæð kr. 3.237.215, gefið út af A, til B. Skuldari skuldbatt sig til að greiða á hverjum gjalddaga kostnað af innheimtu hverrar greiðslu af skuldabréfinu skv. gjaldskrá F. Sóknaraðili M og C, tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfinu. D skrifaði undir bréfið f.h. A ehf., en hann var á þeim tíma prókúruhafi félagsins. Skuldabréfið var framselt F 14. nóvember 2005. Framseljandi tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á greiðslu skv. ákvæðum skuldabréfsins. Skuldabréfið fékk númerið X.

Þann 12. mars 2012 óskuðu sóknaraðilar eftir því við F að fallist yrði á eftirgjöf ábyrgðarskuldbindinga skv. skuldabréfi nr. X. Varnaraðili hafnaði beiðninni með bréfi dagsettu 21. mars 2012.

Sóknaraðilar skutu málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 3. júlí 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili M krefst þess að úrskurðað verði óskuldbindandi og felld verði úr gildi ábyrgðarskuldbinding sem hún gekkst undir á skuldabréfi nr. X. Sóknaraðili N krefst þess að úrskurðað verði óskuldbindandi og felld verði úr gildi ábyrgðarskuldbinding sem fráfallinn eiginmaður hennar, C, gekkst undir á skuldabréfi nr. X.

Sóknaraðilar byggja aðallega á því að D sem skrifaði undir framangreint bréf f.h. A ehf. hafi ekki haft heimild til að skuldbinda félagið skv. efni bréfsins. A hafi haft prókúruumboð þegar bréfin hafi verið gefin út, en hins vegar geti slíkt umboð aldrei náð til viðlíka ráðstafana og um ræði í þessu tilviki.

Þá byggja sóknaraðilar á því að skv. 16. gr. samþykkt A ehf. frá 8. febrúar 2005 sem í gildi hafi verið þegar framangreint bréf hafi verið gefið út þá hafi þurft undirskrift stjórnarmanns til þess að skuldbinda félagið. D hafi ekki verið stjórnarmaður A ehf. þegar umrætt bréf hafi verið gefið út. Sé því ljóst að D hafi skort umboð til að skuldbinda félagið á undirritunardegi bréfsins. Af því leiði að sóknaraðilar séu ekki skuldbundnir skv. efni bréfsins. Benda megi m.a. á dóm Hæstaréttar í máli nr. 342/2000 þessu til stuðnings.

Benda sóknaraðilar á að varðandi umrætt skuldabréf beri að athuga að samkvæmt ársreikningi A ehf. árið 2005, sama ár og skuldabréfið hafi verið gefið út, hafi veltufjármunir félagsins numið kr. 11.060.000. Umrætt skuldabréf hljóði hins vegar upp á kr. 3.237.215 eða tæplega 30% af heildarveltu sama árs og skuldabréfið hafi verið útgefið. Slík ráðstöfun verði að teljast óvenjuleg eða mikils háttar þegar hún sé sett í samhengi við allan rekstur félagsins. Því hafi þurft samþykki stjórnar til að koma sbr. 2. mgr. 4. gr. laga nr. 138/1994 um einkahlutafélög og samþykktir félagsins.

Sóknaraðilar vísa til þeirra sjónarmiða sem fram komi í samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Þannig hafi greiðslugeta sóknaraðila N og eiginmanns hennar, C, og greiðslugeta sóknaraðila, M, ekki verið tekin til athugunar þegar þau hafi gengist undir umræddar skuldbindingar. Þá megi jafnframt nefna sjónarmið sem fram komi í 4. gr. laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn þar sem tekið sé fram að lánveitandi skuli meta hæfi lántaka til að standa í skilum með lán þar sem ábyrgðarmaður gengst í ábyrgð til tryggingar efnudum lántaka. Það hafi ekki verið gert í tilfalli A ehf. með þeim afleiðingum að skuldir félagsins skv. fyrrgreindum bréfum falli á sóknaraðila í máli þessu.

Með vísan til þess sem að framan sé rakið, hvers um sig og saman, álíta sóknaraðilar að víkja beri til hliðar sem óskuldbindandi ábyrgðarskuldbindingum sóknaraðila á skuldabréfi nr. X.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili bendir á að D sem undirritaði umrætt skuldabréf fyrir hönd A ehf. hafi verið stofnandi félagsins og setið í stjórn þess en haft stöðu framkvæmdastjóra við útgáfu skuldabréfsins og verið með prókúruumboð. Varnaraðili kveður það skoðun sína að útgáfa skuldabréfsins hafi verið prókúruaðgerð enda hafi hvorki verið um sölu né veðsetningu fasteignar að ræða. Útgáfa skuldabréfsins hafi einnig virst samrýmast ákvæði 3. gr. samþykkt félagsins frá 8. febrúar 2005 um tilgang þess og starfsemi. Undirskrift framkvæmdastjórans hafi verið í samræmi við umboð hans þar sem hann hafi ritað pr.pr. (per prókúra) ásamt heiti félagsins og eiginnafni undir skuldabréfið.

Undirskriftin sé því að mati varnaraðila formlega lögmæt og handhöfn bankans á skuldabréfinu ótvíræð. Það hafi hvorki verið í verkahring né á valdsviði varnaraðila að leggja mat á það hvort prókúruhafinn hafi farið út fyrir umboð sitt samkvæmt reglu 2. mgr. 44. gr. laga nr. 138/1994 um einkahlutafélög. Þá sé sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila jafnframt fullkomlega lögmæt og stríði ekki gegn samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga enda hafi ábyrgðin verið stofnuð í þágu félagsins.

Varnaraðili vísar til 1. mgr. 44. gr. laga nr. 138/1994 um einkahlutafélög og 2. mgr. 41. gr. sömu laga. Einnig 2. og 3. mgr. 44. gr. sömu laga. Þá vísar varnaraðili til 25. gr. laga nr. 42/1903 um verslanaskrár, firmu og prókúruumboð og 26., 27. og 28. gr. sömu laga. Bendir varnaraðili á að aðrar takmarkanir en þær sem fram komi í upptöldum lagaákvæðum verði ekki gerðar á prókúru svo gilt sé gagnvart grandlausum viðsemjanda.

Samkvæmt 3. gr. samþykkt A ehf. frá 8. febrúar 2005 hafi tilgangur félagsins verið „innflutningur, heildsala, smásala á hvers konar matvörum og drykkjarvörum, skartgripum og leðurvörum, svo og fatnaði og tískuvarningi hvers konar. Kaup og sala, eign og rekstur fasteigna, fjármálastarfsemi hvers konar, lánstarfsemi og skyldur rekstur“. Eins og tilgangi félagsins sé hér lýst hafi viðtakandi skuldabréfsins ekki haft ástæðu til annars en treysta því að D, framkvæmdastjóri og prókúruhafi A ehf., hafi haft fullnægjandi umboð til að skuldbinda félagið með framangreindum hætti. Þessi viðskipti hafi því verið venjuleg í starfsemi félagsins og í samræmi við skráðan tilgang þess. Skuldbindingin falli því undir þær heimildir sem prókúruhafi hafi til að annast allt það sem snerti atvinnu umbjóðandans og rita firmað. Rétt sé að samkvæmt samþykktum félagsins skuldbindi undirskrift stjórnarmanns félagið. Hvað sem því líði hafi framkvæmdastjórn A ehf. veitt D, framkvæmdastjóra félagsins, prókúruumboð og þar með vald til að rita firmað, sbr. 25. gr. laga nr. 42/1903. Prókúruumboð D hafi ekki verið takmörkunum háð og því hafi hann getað skuldbundið félagið með framangreindum hætti.

Varnaraðili vísar framangreindu til stuðnings til dóma Hæstaréttar í málum nr. 162/1991 og 186/1991, 202/2008, 142/2012, 384/1993, 141/1996 og 201/2011. Hvað varði tilvísun sóknaraðila til dóms Hæstaréttar í máli nr. 342/2000 telur varnaraðili rétt að taka fram að í því máli hafi viðkomandi aðili sem hafi skuldbundið hlutaðeigandi félag ekki haft stöðu framkvæmdastjóra né hafi honum verið veitt prókúruumboð. Dómurinn eigi því ekki við í máli því sem til umfjöllunar sé.

Varnaraðili telur að kröfur sóknaraðila séu fallnar niður vegna tómlætis af þeirra hálfu. Sóknaraðilar hafi ritað undir áður nefndar ábyrgðaryfirlýsingar 14. nóvember 2005 og hafi sóknaraðilar fyrst gert athugasemdir við ábyrgðirnar með bréfi lögmanns sóknaraðila, dags. 12. mars 2012, eða rúmum sex árum eftir að sóknaraðilar hafi gengist í umræddar ábyrgðir. Þá hafi sóknaraðilar mótttekið bréf frá varnaraðila, dags. 16. júní 2008, 15. júlí 2008, 15. ágúst 2008, 1. september 2008 og 14. desember 2011, þar sem þeim hafi verið tilkynnt um vanskil vegna umrædds skuldabréfs og hafi engar athugasemdir verið gerðar af þeirra hálfu í kjölfarið. Varnaraðili vísar framangreindu til stuðnings til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011.

Varnaraðili bendir á vegna þeirra athugasemda sóknaraðila að greiðslugeta þeirra hafi ekki verið metin, að fyrir gildistöku laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn hafi verið í gildi samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, þar sem kveðið hafi verið á um að gera skyldi greiðslumat á greiðslugetu skuldara við nánar tilgreindar aðstæður. Af orðalagi ákvæðis 2. gr. samkomulagsins og heiti þess sé ljóst að því hafi einungis verið ætlað að ná til ábyrgða á skuldum einstaklinga. Taki það því

ekki til ábyrgða á skuldum einkahlutafélags, sbr. úrskurði úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 21/2004, 27/2010 og 29/2011. Þar sem framangreint samkomulag hafi ekki gilt um ábyrgðarskuldbindingar sóknaraðila telur varnaraðili einsýnt að ekki verði byggt á því að reglur samkomulagsins hafi verið brotnar við undirritun umræddra sjálfskuldarábyrgða. Þá bendir varnaraðili á að við útgáfu ábyrgðarskuldbindinganna hafi engar reglur gilt um gerð greiðslumats við útlán til lögaðila. Að þessu virtu hafnar varnaraðili því að samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi gilt um ábyrgðarskuldbindingar sóknaraðila og fái síðari lagasetning því ekki breytt.

Með vísan til alls framangreinds kveður varnaraðili útgáfu skuldabréfs nr. X hafa verið lögmæta. Þá séu ábyrgðir þær sem sóknaraðilar hafi gengist í til tryggingar á framangreindu skuldabréfi A ehf. gildar og beri því að hafna kröfum sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgða sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A ehf. til B ehf.

Kröfur sóknaraðila byggja m.a. á því að D sem skrifaði undir umrætt skuldabréf hafi ekki haft heimild til að skuldbinda félagið skv. skuldabréfinu. Er vísað því til stuðnings til þess að prókúruumboð geti ekki náð til viðlíka ráðstafana, samþykta félagsins og fjárhæðar umrædds skuldabréfs miðað við heildarveltu félagsins. Krafa sóknaraðila byggir þannig á því að lántaki hafi ekki orðið skuldbundinn samkvæmt skuldabréfinu og þar af leiðandi ekki ábyrgðarmenn.

Ekki verður fallist á að umrædd lántaka falli utan þess sem prókúruhafa getur talist heimilt, samkvæmt þriðja kafla laga nr. 42, 1903, sbr. 25. gr. þeirra laga og skiptir þá ekki máli hvort prókúruhafinn var framkvæmdastjóri eða hvaða heimildir hann kann að hafa haft í krafti þeirrar stöðu. Er og til þess að líta að skuldabréfið er útgefið af A ehf. og ekkert liggur fyrir um að A ehf. hafi talið skuldabréfið óskuldbindandi. Þvert á móti hefur félagið innt af hendi greiðslur skuldabréfsins frá 16. janúar 2006 en sóknaraðilar fengu fyrst tilkynningu um vanskil útgefanda skuldabréfsins þann 16. júní 2008 og mánaðarlega til 1. september 2008 en síðar 14. desember 2011.

Sóknaraðilar vísa ennfremur til 4. gr. laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn. Umrædd lög tóku gildi þann 4. apríl 2009 og gildir 4. gr. laganna ekki um þær ábyrgðir sem stofnað var til fyrir gildistöku þeirra, sbr. 12. gr. laganna. Í ljósi þess verður ekki fallist á röksemdir sóknaraðila sem byggja á lögum nr. 32/2009.

Sóknaraðilar byggja kröfur sínar einnig á samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001. Útgefandi umrædds skuldabréfs var A ehf. Af orðalagi 2. gr. samkomulagsins og heiti þess er ljóst að því er einungis ætlað að ná til ábyrgða á skuldum einstaklinga. Tekur það því ekki til ábyrgða á skuldum einkahlutafélaga, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 27/2010. Við það er því að bæta að skuldabréfið var gefið út til B ehf., en ekki til varnaraðila. Í ljósi framangreinds er ekki hægt að verða við kröfum sóknaraðila með vísan til umrædds samkomulags.

Í ljósi alls framangreinds verður ekki hjá því komist að hafna kröfum sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, M og N, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 5. nóvember 2012.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason